

Janus Sosiaalipoliittisen yhdistyksen ja Sosiaalityön tutkimuksen seuran jäsenlehdeksi

Tämän vuoden alusta lähtien Janus on sekä *Sosiaalipoliittisen yhdistyksen* että myös *Sosiaalityön tutkimuksen seuran* jäsenlehti. Januksen taival Sosiaalipoliittisen yhdistyksen julkaisemana tieteellisenä aikakauslehtenä on nyt kestänyt runsaan vuosikymmenen. Lehden sisältöön eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet vain sosiaalipolitiikan suuntauksiset, käänneet ja tulevaisuuden ennakkoinnit, koska Janus on toiminut jo alun pitäen sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehtenä. Sosiaalityön tutkimus on selvästi profiloitunut ja myös vahvistanut otettaan sosiaalityön tutkimuksen kentästä juuri 1990-luvulla.

Kun Sosiaalipoliittinen yhdistys, aluksi nimeltään *Työväensuojelija ja sosiaalivakuutusyhdistys* perustettiin vuonna 1909, tuli sen tehdä sosiaalipolitiikkaa tunnetuksi, vaikuttaa sen kehitykseen ja ylläpitää yhteyksiä sosiaalipolitiikan tutkimuksesta käytäntöön. Yhdistys on toteuttanut tätä tehtävää nyt 95 vuotta tukemalla julkaisutoimintaa, huolehtimalla alansa tieteellisestä koulutuksesta ja järjestämällä yleisölle suunnattuja asiantuntijaluentoja sekä keskustelutilaisuuksia. Sosiaalipolitiikalle – yhteiskuntapolitiikkana, kuten Leo Ehrnrooth sen määritteli mainitun yhdistyksen vuonna 1912 julkaisemassa kirjoituksessa *Nykyaikainen yhteiskuntapolitiikka, sen edellytykset ja tehtävät* - nähtiin tärkeiksi toimenpiteet ”riippuvaisten, alempain kansanluokkain hyväksi”. Lähtökohtana oli reformiajattelu, jonka mukaan huonoosaisten (proletariaatin, työväen, naisten jne.) elämän turvaamiseksi tarvittiin niin valtiovoimien toimenpiteitä kuin marginaaliasemansa tiedostavien yksilöiden ja ryhmien oma-aloitteisuuttakin.

Sosiaalipolitiikan kehitykselle tärkeää oli Eino Kuusen tulo opettajaksi Yhteiskunnalliseen korkeakouluun vuonna 1931, jolloin myös hänen *Sosiaalipolitiikka* -teoksensa julkaistiin. Heikki Waris teki Helsingin yliopistoon vuonna 1945 perustetun sosiaalipolitiikan professuurin haltijana merkittävää työtä sosiaalipolitiikan kehittämiseksi. Wariksen *Suomalaisen yhteiskunnan sosiaalipolitiikasta*, jonka Sosiaalipoliittinen yhdistys julkaisi, otettiin seitsemän painosta vuosina 1961-1980. Yhdistyksen aloitteesta julkaistiin myös Pekka Kuusen maineikas manifesti *60-luvun sosiaalipolitiikka* vuonna 1961. Tieteellinen julkaisutoiminta oli pitkään kuitenkin vähäistä, mitä kuvaa se, että mainittu Wariksen teos oli Sosiaalipoliittisen yhdistyksen julkaisusarjassa vasta viides. Sosiaalipolitiikan väitöskirjoja, joista ensimmäinen oli Armas Niemisen *Taistelu sukupuolimoraalista* (1951), valmistui vuoteen 1960 mennessä kymmenen - eli tunnetut "Heikki Wariksen kymmenen tohtoria". Seuraavalla vuosikymmenellä väitöstahti kaksinkertaistui, sosiaalipolitiikka oppiaineena laajeni merkittävästi ja sitä alettiin opettaa useissa uusissa tiedekorkeakouluissa. Alettiin yhä enemmän kaivata tieteellisten artikkelien julkaisukanavaa Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman *Sosiaalisen aikakauskirjan* rinnalle. Tällaiseksi muodostui *Sosiaalipolitiikka -vuosikirja*, jonka ensimmäinen versio vuonna 1976 koostui pohjoismaisen tutkijaseminaarin annista.

Vuoden 1977 vuosikirja, päätoimittajanaan Jorma Sipilä ja toimittussihteerinä Risto Jaakkola, antoi mallin runsaan vuosikymmenen toimitetulle sosiaalipolitiikan artikkelikoosteelle. Vuosikirjaa perusteltiin tarpeella vahvistaa sosiaalipolitiikan identiteettiä ja integroida sen eri osa-alueita. Sen nähtiin helpottavan tieteen ja käytännön yhteyteen kohdistuvia paineita. Sosiaalipolitiikka -vuosikirja tarjoutui erityisesti hyvinvointipolitiikasta käytävän tieteellisen keskustelun arenaksi. Sipilä ja Jaakkola kirjoittavat näin: "Me näemme sosiaalipolitiikan erityisesti hyvinvoinnin politiikkaa tutkivana tieteenä. Sosiaalipolitiikka on soveltava yhteiskuntatiede ja sellaisena sen on palveltava ihmistä, sijaittava lähellä käytäntöä, mikä tässä merkitsee myös hallinnon läheisyyttä." Kriittinen hallinnon tutkimus nähtiin osana sitä ongelmakeskeistä ja monitieteistä kokonaisuutta, mistä sosiaalipolitiikka tieteenä rakentui.

Sosiaalipolitiikka -vuosikirjaa täydennettiin vuonna 1989 ja 1990 julkaistuilla teemapaketeilla, joista ensimmäinen kohdistui naistutkimukseen ja toinen sosiaalityöhön. Sosiaalipolitiikka -vuosikirjasta päädyttiin aikakauslehti Janukseen vuonna 1992. Avausnumerossa keskusteltiin edelleen hyvinvointivaltiosta, mutta nyt tarkastelunäkökulma oli muuttunut. Toimituksen esittämään kysymykseen: "Mikä hyvinvointivaltio" vastattiin puheenvuoroin, joissa luonnehdittiin katoavaa hyvinvointivaltiollisuutta, purkautuvaa hyvinvointivaltioprojektia ja uudentyyppisen yhteiskuntasopimuksen tarvetta. Uuden hyvinvointisopimuksen vaatimuksissa ennakoitiin taloudellisen integraatiokehityksen edellyttävän myös sosiaalisen ulottuvuuden huomioimista. Ajankohtaisia tutkimusongelmia katsottiin löytyvän

väestörakenteen muutoksesta, Eurooppa -politiikasta sekä oikeus-sääntöjen ja valtionrahoitusjärjestelmän uudistuksista. Näistä aihepiireistä sosiaalipoliittiselle makrotutkimukselle on riittänytkin ammennettavaa.

Sosiaalityön erityisalana on sosiaalisten ongelmien käsittely asian-tuntijuuden ja asiakkuuden lähtökohdista erityisine toimintastrategi-oineen ja menettelytapoineen. Sosiaalityön tutkimuksen on katsottu ihmisten arkeen ulottuvissa kysymyksenasetteluissaan esittävän tarpeellisen ja kriittisenkin haasteen yhteiskunnan makroilmiöihin suun-tautuneelle sosiaalipolitiikalle. Sosiaalityön tutkimukselta on myös kaivattu analyysivälineitä sosiaalisia ammattikäytäntöjä rakentavien prosessien näkyväksi tekemiselle, ymmärtämiselle, arvioinnille ja ke-hittämiselle.

Vaikka ensimmäiset sosiaalityöhön suuntautuneet sosiaalipoli-tiikan väitöskirjat, Reino Salon *Kunnallinen lastensuojelutyö sosiaalisen sopeutumisen kasvattajana* (1956) ja Veikko Piiraisen *Kylänkierrolta kun-nalliskotiin. Savon ja Pohjois-Karjalan vaivashoitotoiminta vaivashoidon murroskautena 1880-luvun jälkipuoliskolla* (1958) valmistuivat jo 1950-lu-vulla, sosiaalityö profiloitui vasta 1980-luvulla omaksi akateemiseksi toiminta-alueekseen sosiaalipolitiikan rinnalle. Sen identiteetistä, ke-hittämistarpeista, ammatillistumisesta ja metodisten valmiuksien terä-vöittämisestä on käyty jatkuvaa keskustelua. Tärkeäksi keskustelu-foorumiksi tuli 1980-luvun alusta lähtien *Sosiaalityöntekijäin liiton* jul-kaisema *Sosiaalityön vuosikirja*, jonka palstoilla korostettiin käytän-nön, tutkimuksen ja opetuksen yhteyttä sosiaalityön kehittämisessä.

Sosiaalityön itsenäistyminen omaksi oppiaineekseen ja tieteen-alakseen on näkynyt sosiaalityön tutkimuksen voimistumisena erityi-esti 1990 -luvulla. Sosiaalityön professuureja on Suomessa nykyisel-lään likimain yhtä monta kuin sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikan eri alueilla kaikkiaan. Sosiaalityön tutkijakoulu on toiminut 1990-luvun puolivälistä lähtien ja 2000 -luvulle tultaessa sosiaalityön väitöskirjo-ja oli valmistunut jo kolmisenkymmentä.

Vuonna 1998 perustettu Sosiaalityön tutkimuksen seura alkoi jär-jestää omia vuosipäiviään heti perustamisensa jälkeen ja vuodesta 2002 lähtien seura on julkaissut temaattisesti koottua *Sosiaalityön tut-kimuksen vuosikirjaa* yhdessä *Talentian* kanssa.

Samanaikaisesti sosiaalityön profiloitumisen kanssa sosiaalipoliti-iikan kenttä on laajentunut yhteiskuntapolitiikan suuntaan, jolloin sen sisällöt ovat monipuolistuneet. Hyvinvointiyhteiskunnan problema-tiikka on edelleen sosiaalipoliittisen tutkimuksen ytimessä, mutta mu-kaan ovat tulleet keskustelut sosiaalipolitiikan paikanmuutoksesta. Käsiteltävät tutkimuskysymykset rinnastuvat modernisaatioteoreet-tisissä lähtökohdissaan sosiologian aihepiireihin, makroteoreettiset mallirakennelmat kohdistetaan talouden rationaaliseen toimivuuteen ja kulttuurisia merkityksiä etsitään yhteiskunnan mikrotason diskur-siivisesta vuorovaikutuksesta. Uusinstitutionaalisuus on vallannut alaa niin sosiaalipolitiikassa kuin sosiologiassakin tavoin, joissa nämä

oppiaineet limittyvät keskenään ja toisinaan jopa vaihtavat keskinäistä paikkaansa.

Institutionaalisen sosiaalipolitiikan asetelma on rakennettu työyhteiskunnan ja erityisesti palkkatyökansalaisuuden varaan. Elämänpolitiikan kysymyksissä käännyttiin kohti refleksiivisistä minuutta ja reflektiivistä asiantuntijuutta. Hahmotettaessa elämänarjen kokonaisuutta, kansalaistoiminnassa muodostuvaa sosiaalisuutta, syrjäytymisongelmia ja hoivasuhdetta on tutkijankatse ulotettava myös elämänalueille, joilla institutioidun sosiaalisuuden käsitteellistämistavat eivät päde. Erityistä mielenkiintoa sosiaalipolitiikan kysymyksenasettelun kannalta on sillä kompleksilla, jossa sosiaalitalouden uusi tuleminen peilautuu yksilöiden osallistuvuuden, aktiivisuuden ja luovuuden vaatimukseen sosiaalisen koheesion edellytyksenä. Miten tähän suhteutetaan ne diskursiivisista tutkimusasetelmista rakentuvat identiteettitulkinnat, joissa tutkijankatse kohdistetaan ihmisten yksilöllistymiseen, marginaalisen paikantumiseen tai toiseuden politiikkastrategioihin?

Sosiaalipolitiikan tai sosiaalityön identiteetinmäärittely ei Januksen kannalta ole ratkaiseva kynnyskysymys tarjottujen artikkeleiden julkaisukelpoisuutta arvioitaessa. Toimitustyön kannalta tärkeintä on löytää tarjotuista käsikirjoituksista riittämiin kosketuskohtia sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön kannalta merkityksellisiin kysymyksenaseteluihin.

Toimitus pyysi Sosiaalipoliittisen yhdistyksen esimiestä ja Sosiaalityön tutkimuksen seuran puheenjohtajaa arvioimaan Januksen roolia näiden tieteellisten seurojen jäsenlehtenä. Odotetaanko lehden toimivan seurojen välisenä yhdyssiteenä ja keskustelukanavana vai kenties kiistojen areenana? Sosiaalityön tutkimuksen seuran puheenjohtaja *Marjo Kurosen* mukaan sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan tutkimus ovat Suomessa olleet ja ovat edelleen lähellä toisiaan ja tarvitsevat toisiaan. Tässä mielessä Suomen tilannetta on pidetty erityisenä, kun sitä verrataan sosiaalityön lähtökohtiin monissa muissa maissa. Kun läheisyyttä tulkitaan voimavarana sisältää se, kuten Kurosen luonnehtii, tutkijoille mahdollisuuden "identifioida itsensä ikään kuin liukuvalle janalle sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen maastoon". Hän huomauttaa myös monien alan tutkijoista kuuluvan kumpaankin yhdistykseen. Sosiaalityön tutkimuksen seuran syntyä on perustellut kuitenkin profiloitumistarve sosiaalityöspesifin tutkimuksen voimistuessa. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen esimies *Sakari Kainulaisen* mukaan tämä näkyy toisinaan sosiaalipolitiikan yleisluonteisemman ja sosiaalityön ammatillisen virityksen aiheuttamina jännitteinä ja paikantumisongelmina.

Januksen toimitustyössä on pyritty mahdollisimman hyvin kattamaan niin sosiaalipolitiikan kuin sosiaalityönkin aihepiirit. Seurojen nyt solmiman yhteistyösopimuksen voidaankin nähdä virallistavan jo valinnee käytännön. Artikkelien julkaisupäätöksissä on kyse tarjonnan riittävyydestä ja arvioitavien käsikirjoitusten tieteellisen annin

kriittisestä punninnasta enemmän kuin painopisteen asettamisesta enempiä sosiaalipolitiikkaan tai sosiaalityöhön. Toimitus yhtyy toivomukseen siitä, että Sosiaalityön tutkimuksen seuran jäsenet osallistuvat nyt entistä aktiivisemmin lehden toimintaan toimittajina, ideoina, kirjoittajina ja keskustelijoina. Sama toivomus koskee yhtä lailla myös Sosiaalipoliittisen yhdistyksen jäseniä.

Yhteistyön yhteisen jäsenlehden puitteissa toivotaan auttavan yhdistyksiä edistämään myös muuta yhteistyötä, kuten yhteisten tilaisuuksien järjestämistä, tiedotuksen tehostamisesta ja osallistumista toinen toisensa tieteellisiin vuosiseminaareihin. Seurojen toimintatiedoille voidaan lehdessä varata omat palstansa, jos tiedot vain saadaan ajoissa.

Julkaiseminen kansainvälisillä foorumeilla ja vierailu kielillä onkin akateemisessa maailmassa arvostettua ja tutkijantyölle yhä tärkeämpää. On kuitenkin myös totta, kuten Marjo Kuronen toteaa, että niin sosiaalipolitiikan kuin sosiaalityön tutkimukselle ovat yhteydet kansallisiin toimintarakenteisiin ja näiden alojen käytäntöihin tärkeitä. Januksella on tässä erityistehtävä sosiaalialan tieteellisen keskustelun yleisen edistämisen ohella.

Sakari Kainulainen pohtii vastauksessaan myös sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön identiteettierojen mahdollisia vaikutuksia keskusteluun ja siihen sisältyviin yhteisymmärrys-, väärinymmärrys- ja ristiriitamahdollisuuksiin. Jos näiden toisilleen läheistenkään oppiaineiden edustajat eivät enää ymmärtäisi toinen toisiaan, kummankin tahon edustajat vetäytyisivät omiin ympyröihinsä. Tällöin yhteistyön tarvetta perustelisivat vaatimukset sellaisen kohtaamistilan rakentamisesta, jolla kamppailu "entistä paremmasta tieteellisyydestä" tulee mahdolliseksi.

Ajatusta voidaan jatkaa eteenpäin perustelemalla yhteistyötä sosiaalisen koheesion vahvistamisella ja sosiaalisen pääoman karttumisella. Yhdessä toimiminen tekee mahdolliseksi tuottaa sellaista ymmärrystä, josta molemmat keskusteluosapuolet saavat osansa ja sellaista tietoa, jota käyttämällä molemmat voittavat. Tämä vaatii keskinäistä luottamusta siihen, että tavoite on yhteinen. Erityisen tärkeäksi tämä tulee, jos yhteiskunnallisen marginaalisuuden purkaminen nähdään edelleen sekä sosiaalipolitiikkaa että sosiaalityötä virittävänä perustehtävänä. Jatkaessaan Sosiaalipoliittisen yhdistyksen lähes vuosisata itselleen omaksumaa agenda Janus pyrkii edistämään toimenpiteitä marginaaliasemansa tiedostavien yksilöiden ja ryhmien omaaloitteisuuden lisäämiseksi, jolloin tähtäimessä on entistä tasa-arvoisempi yhteiskunta ja sen hyvinvointi.

Pirkkoliisa Ahponen